

Lauteidenhoidon niksit

Saunan kosteus ja kuumuus asettavat lauteet kovalle rasitukselle. Huolellinen kunnossapito pidentää lauteiden elinkaarta ja pitää saunan hygieenisenä.

Helppohoitoiset lauteet on koottu moduuleista. Kiinteästi asennettujen lauteiden alla ryömiminen on vaivalloista. Kuva: Goran Bogicevic | Dreamstime.com

Aloitetaanpa erittäin tärkeästä lauteiden kunnossapitoon liittyvästä päätöksestä, joka tehdään jo lauteita rakennettaessa.

Jos lauteet asennetaan kiinteästi, niiden puhdistaminen on työlästä. Kiinteä asennus vaikeuttaa erityisesti lauteiden alapuolisten pintojen puhdistamista. Selin könyäminen lauteiden alla on niin vaivalloista, että puhtaanapito tulee helposti laiminlyötyä. Lisäksi lattian ja seinien puhtaanapito vaikeutuu.

Helposti puhdistettavat lauteet on koottu irrotettavista moduuleista.

– Seiniin kiinnitettyjen lauteiden huolto on todella vaikeaa. Pääosa lauteista tehdään nykyisin irrotettaviksi. Jos lauteita ei saa irti, harvoinpa niiden alla tulee maattua pesupuuhiissa, kertoo kymmeniä vuosia lauteita rakentanut yrittäjä **Hannu Nurmi** Puuteos Nurmi Ky:stä.

Nurmi kertoo, että kotinikkarien yleinen virhe on tehdä lauteista liian tiiviit.

– Erityisesti jalka- ja istuintasojen väliin näköesteiksi laitettavista ritilöistä tehdään liian tiiviitä. Silloin ilma ei pääse kiertämään vaan lattialta ja lauteista nouseva kosteus jää seisomaan. Olen kerran tehnyt uusiksi vain puolen vuoden ikäisen saunan, joka oli huonosti rakennettu ja alkoi homehtua.

Kosteus pois tuulettamalla

Puu kestää löylyjen tilapäisen rasituksen, mutta kosteus ei saa jäädä muhimaan viileään saunaan. Välittömästi saunomisen jälkeen saunaan on järjestettävä mahdollisimman kova tuuletus, jotta lauteet kuivuvat. Venttiilit ja ovet avataan sepposenselälleen ja mikäli talossa on säädettävä koneellinen ilmanvaihto, se käännetään tehokkaimmalle asetukselle.

Paitsi tuulettusta, saunan kuivaaminen vaatii myös lämpöä. Nurmi suosittelee lämmittämään saunaan tovin vielä kylpemisen päätyttyä.

– Sähkökiukaita ja hetivalmiskiukaita pitäisi maltaa pitää hetki päällä saunan kuivattamiseksi.

Jos kuivatus lyödään laimin ja lauteet altistuvat kosteusrasitukselle viikosta ja kuukaudesta toiseen, ne tummuvat ja pahimmassa tapauksessa homehtuvat.

Pesu miedolla pesuaineella

Lauteiden huoltorutiineihin kuuluu perusteellinen pesu vähintään muutaman kerran vuodessa. Pesuaineen valinnassa on otettava huomioon laudemateriaali. Miedot pesuaineet riittävät.

– Kuusilauteet kestävät hieman väkevämpiäkin aineita, mutta lämpökäsitellyissä ja lehtipuissa pitäisi käyttää hyvin mietoja pesuaineita. Liian vahva pesuaine saa varsinkin lämpökäsitellyn puun halkeilemaan. Sopivia aineita ovat mäntysuopa, Tolu ja vastaavat.

Pesemiseen kannattaa käyttää pehmeää harjaa, sillä kova juuriharja saattaa karhentaa puun pintaa ikävästi ja saada sen tikkuuntumaan. Samat välineet ja pesuaineet soveltuvat myös saunan seinäpaneelien pesuun. Jos käytettävissä on höyrypesuri, se on hyvä apuväline.

Hiomalla pinnat perusteellisesti uusiksi

Lauteiden irrotettavuus on pestäessä arvossaan, sillä alapuoli on yleensä kaikkein likaisin. Saunomisessa syntyy runsaasti hiensekaista kosteutta, joka valuu laudepuiden alapuolisiin pintoihin ja jää sinne muhimaan.

– Pahimmillaan lauteiden alapuoli on törkyisen musta eikä sitä saa puhtaaksi enää kuin korkeintaan hiomalla.

Hionta tasohiomakoneella on pesua astetta järeämpi toimenpide. Se on hyvä keino uudistaa lauteet aika ajoin perusteellisesti.

– 120 on sopiva hiontapaperin karkeus. Hionnan jälkeen lauteet pestään miedolla pesuaineella. Hiontakin on todella hankalaa, jos lauteet on asennettu kiinteästi.

Parafiiniöljy lialta suojaamiseen

Parafiiniöljy on väritön ja hajuton öljy. Sillä käsittely pidentää lauteiden ikää huomattavasti. Puun solukkoon imeytyvä öljy suojaa lauteet tehokkaasti lian pinttymiseltä.

– Parafiiniöljy on ainoa öljy, jota saunaan saa laittaa. Kaikki muut öljyt ovat kiellettyjä hajuhaittojen ja muiden ongelmien vuoksi.

Ennen öljyämistä lauteet pestään ja kuivataan hyvin. Paras tapa on valita työlle aurinkoinen kesäpäivä ja kantaa lauteet ulos kuivumaan.

Öljy levitetään lauteisiin pensselillä tai nukkaamattomalla rievulla.

– Öljyä ei tarvitse tökkiä tolkuttoman tarkasti jokaiseen laudeväliin. Kun sauna lämmitetään ensimmäisen kerran öljyämisestä jälkeen, öljy lämpenee ja imeytyy puuhun kauttaaltaan.

Kuivaamisen tavoin myös öljyminen sujuu hyvin auringossa, sillä lämpö saa öljyn notkistumaan ja imeytymään puuhun hyvin. Lauteet kannattaa jättää aurinkoon toviksi imeytymisen tehostamiseksi.

Öljyn pitää antaa imeytyä lauteisiin täysin, ennen kuin saunassa kylvetään. Kannattaa harkita saunan lämmittämistä kertaalleen tyhjänä. Imeytymätön öljy pyyhitään lopuksi pois.

Aika ajoin lauteet kokonaan uusiksi

Öljykäsittely sopii kaikille laudepuille. Tämä koskee myös tuijaa, joka eroaa muista laudepuutyypeistä sikäli, että se on öljyistä luonnostaan.

– Öljyminen tekee hyvää tuijallekin. Se nostaa puusta esiin entistä vahvempia värisävyjä.

Öljyminen uusitaan, kun suoja lauteesta on kadonnut. Yksi öljyämiskerta vuodessa on tavallisesti hyvä nyrkkisääntö.

– Uuden öljyämisen aika on, kun lauteen pinta on niin kuiva, että siihen alkaa jäädä märkä jalanjälki, vinkkaa Nurmi.

Hän arvioi, että hyvin hoidettujen lauteiden järkevä elinkaari on noin 15–20 vuotta. Tottahan tätä iäkkäämmätkin lauteet kylpijöitä kantavat, mutta ikääntyvän puun pinta alkaa hoidosta huolimatta lopulta tikkuuntua.

– Tavanomaisten suorien lauteiden uusiminen maksaa muutaman satasten ja onhan niillä miellyttävämpi istua kuin vanhoilla, tuumaa Nurmi.

Saunan huoneentaulu

1. säntillinen tuuletus
2. pesu, myös alapuolelta
3. hionta, kun pesu ei riitä
4. parafiiniöljyllä käsittely
5. irrotettavuus helpottaa hoitoa